

ЎТМИШГА НАЗАР

2 МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР 2

LOOK TO THE PAST
SPECIAL ISSUE 2

ТОШКЕНТ-2023

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари
университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Агзамова Гулчеҳра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдиашвили Майя
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Кожақеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент кимё - технология институти

Дорошенко Татьяна Ивановна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент,
Азербайджон давлат
иқтисодиёт университети

Гофоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Теймураз Ахалмосулишвили
тарих фанлари номзоди, профессор,
Телави давлат университети

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Эшов Боходир Жўраевич
тарих фанлари доктори, профессор
Қариш давлат университети

Маҳкамova Надира Раҳмановна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент ахборот технологиялари
университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент,
Нукус давлат педагогика институти

Мустафаева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Фанлар академияси

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Джоробекова Айнуэр Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Қозоғистон дипломатия академияси

Раҳмонкулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Расулов Абдуллажон Нуридиневич
тарих фанлари доктори, профессор
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Санкт-Петербург Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон давлат тарихи институти

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон Миллий университети

Хайдаров Муродилла Махмудалиевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Алнева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон давлат университети

Санпова Камола Давляталиевна
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

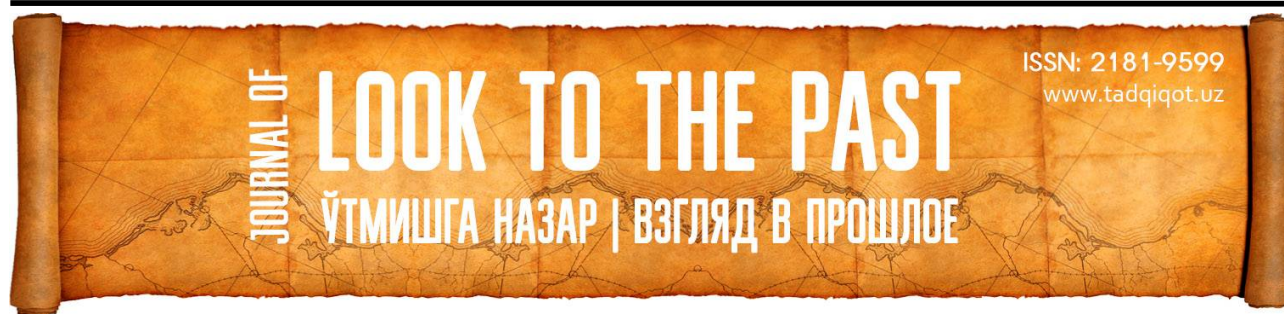
Иноятова Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc)
Ўзбекистон Миллий университети

Одилов Абдор Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Толибоева Нодира Одилжоновна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон
жаҳон тиллари университети

1. Шохистахон Мамажоновна Улжаева ЎРТА ОСИЁ ТАРИХИНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИГА ОИД БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР.....	5
2. Abduraxmon Abdumovich Abduxalimov NAMANGAN VILOYATIDAGI QISHLOQ VRACHLIK PUNKTLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	11
3. Нурбек Аллабергенов ЎРТА ОСИЁНИНГ СУҒДИЙ ЁЗУВЛИ ТАНГАЛАР ТАРҚАЛГАН ТАРИХИЙ-ГЕОГРАФИК ВИЛОЯТЛАРИ ТЎҒРИСИДА.....	17
4. Рафикжон Сотволдиевич Атаханов XIX АСР ОХИРИ XX АСР БОШЛАРИДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИ ҚОРАҚАЛПОҚЛАРИ ДЕҲҚОНЧИЛИК АНЪАНАЛАРИ.....	22
5. Ғулом Жуманазарович Ахмедов ЎРТА ОСИЁДА ИЛК ТЕМИР ВА АНТИК ДАВРДА КОНЧИЛИК.....	28
6. Акбар Давурбаевич Бабабеков ТУРИЗМ АНТРОПОЛОГИЯСИНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ЁНДАШУВЛАРИ ВА МУАММОНИНГ ЎРГАНИЛИШ ТАРИХШУНОСЛИГИ.....	34
7. Mexriniso Olimnazarovna Begalieva D.N.LOGOFET ASARLARIDA SUGʻORISH TIZIMIGA OID MAʼLUMOTLAR (Surxon vohasi misolida).....	40
8. Элбек Алишерович Ботиров ТУРКИСТОН АССР БОЖХОНА ТИЗИМИДА СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ БОЖ-ТАРИФ СИЁСАТИ.....	45
9. Azad Xasanovich Vaisov MUSTAQILLIKNING ILK YILLARDA XORAZMDA IJTIMOY-EKOLOGIK VAZIYATNI SOGʻLOMLASHTIRISH MASALALARI.....	50
10. Расулжон Раҳимбаевич Дусчанов ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАН КЕЙИН ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТАРИХИ.....	56
11. Муйсин Тура ўғли Дусалиев ҚЎҚОН ХОНЛИГИНИНГ ЎЗБЕК ХОНЛИКЛАРИ БИЛАН ЎЗАРО СИЁСИЙ АЛОҚАЛАРИ ТАРИХИ.....	63
12. Ойбек Ахмед ўғли Исаев ТЕРМИЗ ҲАЙВОНОТ БОҒИ ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАН КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРИДА.....	72
13. Фарходжон Одилжонович Исматуллаев ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИКНИНГ РИВОЖЛАНИШИ.....	78
14. Elyorjon Zokir oʻgʻli Karimov XX ASR 60-YILLARI QASHQADARYO VILOYATI TARIXIGA BIR NAZAR.....	84
15. Гулмира Чориевна Каттаева ТИЛЛАБУЛОҚ ТАҚИНЧОҚЛАРИ ТУРЛАРИ.....	90
16. Фирюза Мухитдинова Абдурашидовна БЕРУНИЙНИНГ ИЖТИМОЙИЙ-СИЁСИЙ ҚАРАШЛАРИДА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ ВА ИНСОН ҚАДРИ МАСАЛАЛАРИ.....	96
17. Акмал Менглибоев СУРХОНДАРЁ ОКРУГИДА МИЛЛИЙ - ОЗОДЛИК ҲАРАКАТИНИНГ ИККИНЧИ БОСҚИЧИ ВА ТАРИХИЙ ТАҲЛИЛЛАР.....	106

18. Гулчехра Исмаиловна Мўминова УСТРУШОНАНИНГ ЎРТА АСРЛАРГА ОИД ХЎЖАЛИК ИДИШЛАРИ ХАҚИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР.....	111
19. Ismoil Nematov O'ZBEKISTON SSR SOLIQ SIYOSATIGA OID HUJJATLAR TAHLILI (O'ZMA R-86 FOND ASOSIDA).....	117
20. Nurali Ollomurodov QISHLOQ XO'JALIGIDA ISH HAQI BILAN BOG'LIQ QARAMA-QARSHI JARAYONLARINING TAHLILI (XX asrning 50 yillari misolida).....	123
21. Шаходат Абдукаҳҳаровна Рузматова ПОДШО РОССИЯСИ ТОМОНИДАН ҚЎҚОН ХОНЛИГИНИНГ БОСИБ ОЛИНИШИ ВА УНИНГ ХОНЛИК АҲОЛИСИ ЭТНИК ЖАРАЁНИГА ТАЪСИРИ (1865-1876 йй.).....	127
22. Faxriddin Ro'ziboyev TURKISTON O'LKASI UCHUN ROSSIYA IMPERIYASI TOMONIDAN ISHLAB CHIQLIGAN BA'ZI NORMATIV QOIDALAR.....	132
23. Shavkatjon To'lanboev FARG'ONA HUNARMANDCHILIGINING O'ZBEK MILLIY HUNARMANDCHILIGIDA TUTGAN AHAMIYATI.....	137
24. Тўлқин Худойкулов Дўстбобоевич ЎЗБЕКИСТОНДА ҲАРБИЙ ИШ ТАРИХИ.....	143
25. Шерзод Чориев АРХИВ ҲУЖЖАТЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТАРИХИГА ОИД МАНБА СИФАТИДА (1924-1941 йй.).....	149
26. Fotima Nasirovna Shirinova HARAKATLAR STRATEGIYASIDAN TARAQQIYOT STRATEGIYASIGACHA.....	156
27. Shoiraxon Asqarovna Qambarova SOVET HUKUMATINING XX ASR BOSHLARIDA SAYLOV JARAYONLARINI TASHKILLASHDA OLIB BORGAN TARG'IBOT ISHLARI VA ULARNING NATIJALARI (ANDIJON VA QO'QON SHAHARLARI MISOLIDA).....	165
28. Murodjon Normamat o'g'li Qurbonov SURXON VOHASINING TARIXIY – GEOGRAFIYASI (SO'NGI O'RTA ASRLAR).....	169
29. Kamoliddin Eshboltayevich Qobilov SURXON VOHASI BEKLIKLARINING IQTISODIY HAYOTIDA SAVDO-SOTIQ MUNOSABATLARINING RIVOJLANISHI (DENOV BEKLIGI MISOLIDA).....	174
30. Аъзамжон Юсупов XIX АСР БИРИНЧИ ЯРМИДА ЎРТА ОСИЁНИНГ ҚЎШНИ ХУДУДЛАР БИЛАН ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАРИ (Қўқон шаҳри мисолида).....	179
31. Дилдора Журакуловна Юсупова ҒАРБИЙ ЕВРОПА ОЛИМЛАРИНИНГ АРХИВШУНОСЛИК СОҲАСИДАГИ ОЛИБ БОРГАН ТАДҚИҚОТЛАРИ.....	184
32. Мансур Юсупов ЎЗБЕКИСТОН КИНОФОТОФОНО ҲУЖЖАТЛАР МИЛЛИЙ АРХИВИ ТАРИХИ.....	189
33. Гулжаҳон Шопулатовна Шайдуллаева ЎЗБЕКИСТОН ХУДУДИДАН ТОПИЛГАН ҚАДИМГИ ШАРҚ МАДАНИЯТЛАРИГА ОИД МАНБАЛАР.....	194
34. Саипова Камола Давляталиевна ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ ОБЗОР ИЗУЧЕНИЯ МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ: НА ПРИМЕРЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕНЬШИНСТВ УЗБЕКИСТАНА.....	206

Shoiraxon Asqarovna Qambarova,
QDPI Tarix kafedrası katta o'qituvchisi, t.f.f.d (PhD)

**SOVET HUKUMATINING XX ASR BOSHLARIDA SAYLOV JARAYONLARINI
TASHKILLASHDA OLIB BORGAN TARG'IBOT ISHLARI VA ULARNING
NATIJALARI (ANDIJON VA QO'QON SHAHARLARI MISOLIDA)**

For citation: Shoirakhan A. Kambarova. PROPAGANDA WORK CARRIED OUT BY THE SOVIET GOVERNMENT DURING THE ORGANIZATION OF ELECTION PROCESSES AT THE BEGINNING OF THE TWENTIETH CENTURY AND THEIR RESULTS (USING THE EXAMPLE OF THE CITIES OF ANDIJAN AND KOKAND). Look to the past. 2023, Special issue 2, pp.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10425797>

АННОТАЦИЯ

Maqolada Sovet xukumati tashkil topgan dastlabki davrlarda saylov jarayonlarining tashkil qilinishi, saylov jarayonlariga mahalliy aholining jalb qilinishi, olib borilgan targ'ibot ishlari, saylov jarayonlarida yo'l qo'yilgan xatolar haqida so'z boradi. Ushbu masalalarni yoritishda, Sovet davrida olib borilgan targ'ibotlarni o'rganishda qonunchilik xujjatlari, targ'ibotchilar uchun chiqarilgan qo'llanmalar, dasturlar, xisobotlardan manba sifatida foydalanilgan va saylov jarayonlaridan hukumatning ko'zlagan asosiy maqsadlari ochiqqlangan.

Калит сўзлар: Farg'ona vodiysi, Andijon shahar saylov komissiyasi, "Tolmozor" va "Mirobod" qishloq sovetlari, Buvayda tumani, Qo'qon shahri, saylovoldi tashviqot yig'ilishlari, saylov jarayonlariga aholini jalb etish, saylov qonunchiligi.

Шоирахан Аскаровна Камбарова,
КГПИ факультет Истории старший
преподаватель кафедры, (PhD)

**ПРОПАГАНДИЧЕСКАЯ РАБОТА ПРОВЕДЕННАЯ СОВЕТСКИМ
ПРАВИТЕЛЬСТВОМ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ ВЫБОРНЫХ ПРОЦЕССОВ В НАЧАЛЕ
XX ВЕКА И ИХ РЕЗУЛЬТАТЫ (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДОВ АНДИЖАНА И
КОКАНДА)**

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются организация избирательных процессов, вовлечение местных жителей в избирательный процесс, проводимая пропагандистская работа, а также ошибки, допущенные в избирательном процессе в первые годы создания Советской власти. При исследовании пропаганды, проводившемся в советский период, в качестве источника для разъяснения этих вопросов использовались законодательные документы, пособия для пропагандистов, программы и отчеты, а также раскрывались основные цели правительства в избирательном процессе.

Ключевые слова: Ферганская долина, Андижанская городская избирательная комиссия, сельские советы «Толмозор» и «Миробод», Бувайдинский район, город Кокан, предвыборные агитационные собрания, вовлечение граждан в избирательные процессы, избирательное право.

Shoirakhan A. Kambarova,
KSPI Faculty of History senior
teacher of the department, (PhD)

PROPAGANDA WORK CARRIED OUT BY THE SOVIET GOVERNMENT DURING THE ORGANIZATION OF ELECTION PROCESSES AT THE BEGINNING OF THE TWENTIETH CENTURY AND THEIR RESULTS (USING THE EXAMPLE OF THE CITIES OF ANDIJAN AND KOKAND)

ABSTRACT

The article discusses the organization of electoral processes, the involvement of local residents in the electoral process, the propaganda work carried out, as well as mistakes made in the electoral process in the first years of the creation of Soviet power. Research on propaganda conducted during the Soviet period used legislation, propaganda manuals, programs and reports as sources to clarify these issues, and also revealed the government's main goals in the electoral process.

Index Terms: Fergana Valley, Andijan City Election Commission, village councils “Tolmozor” and “Mirobod”, Buvaydinsky district, Kokan city, pre-election campaign meetings, involvement of citizens in the electoral processes, electoral law.

1. Dolzarbligi:

Sovet saylov tizimining sinfiylikka asoslangani, saylov qonunchiligi va saylov komissiyalari faoliyatini o'rganish, saylovlarni o'tkazish jarayonidagi qonun buzilishlarini tahlil qilish bugungi kunda demokratik saylov tizimini barpo etishda muhim amaliy ahamiyat kasb etadi. Bolsheviklar hukumati qaror topgan ilk davrlardanoq sovet tuzumining saylov tizimini yaratish borasida harakatlar boshlangan edi. Saylovlarni tashkil etish va uni o'tkazish o'ta muhim jarayon bo'lganligi uchun ham, fuqarolarni bu jarayonga jalb etishda targ'ibot ishlariga alohida e'tibor qaratildi. Umuman sovet davrida har bir siyosiy jarayonlar katta targ'ibot ishlari bilan birga olib borilgan. Jumladan saylov jarayonlariga aholini jalb etish, ular o'rtasida saylovning ahamiyati, ma'no-mazmunini tushuntirish maqsadida keng ko'lamli targ'ibotlar olib borilgan. Ammo, targ'ibotlar natijalari ko'ngildagidek natijalarni bermagan. Nafaqat saylovlar jarayonida, balki saylov targ'ibot ishlarida ham kamchiliklarga yo'l qo'yilganligi aniqlangan. Quyida saylov jarayonidagi targ'ibot ishlari, yo'l qo'yilgan kamchiliklar va natijalari xaqidagi ma'lumotlarni Farg'ona vodiysi misolida taxlil qilishga harakat qildik.

2. Metodlar va o'rganilganlik darajasi:

Sovet davrida olib borilgan targ'ibotlarni o'rganishda qonunchilik xujjatlari, targ'ibotchilar uchun chiqarilgan qo'llanmalar, dasturlar, xisobotlar muhim manba vazifasini bajaradi. Targ'ibot-tashviqot ishlarining borishi alohida mavzu sifatida yoritilmagan. Ammo siyosiy jarayonlar tarixiga oid tadqiqotlarda shu siyosiy jarayonlarda olib borilgan targ'ibot ishlari xaqida ma'lumotlar berilgan. Mustaqillik yillarida yaratilgan Q.Rajabov, R.SHamsuddinov, Z.Ishanxodjaeva, A.Salmonov, B.Rasulov va M. Abdullaev, D.Alimova, S.Agzamxodjaevlarning asarlarida targ'ibot jarayonlari mavzuga bog'liq holda yoritilgan. Maqolani tayyorlash jarayonida ilmiy bilishning tarixiylik, xolislik tamoyillariga tayanildi.

3. Tadqiqot natijalari:

Andijon shahar saylov komissiyasida qishloq saylov komissiyalari ishga yetarlicha mas'uliyat bilan qaramayotganligi haqida ma'lumotlar mavjud bo'lgan. Ularda qishloq saylov komissiyalari saylovchilar orasida yetarlicha targ'ibot-tashviqot va tushuntirish ishlarini olib bormayotganligi qayd etilgan. Jumladan, 12 ta qishloq sovetlarida targ'ibot yig'ilishlari o'tkazilgani haqida hech qanday ma'lumot berilmagan. Masalan, “Tolmozor” va “Mirobod” qishloq sovetlarida atigi bir martadan

yig'ilish o'tkazilgan. Vaholanki, qolgan 16 ta qishloq sovetida 61 marotaba yig'ilishlar o'tkazilgan bo'lib, unda 3548 nafar erkak va 1377 nafar ayollar ishtirok etgan[1].

Avvalgi saylovoldi kompaniyalari yig'ilishlarida 56 foiz saylovchilar ishtirok etgan bo'lsa, ushbu saylovoldi kompaniyasining 1930 yil 27 dekabrgacha bo'lgan yig'ilishlarida saylovchilarning 68,8 foizi ishtirok etgan. Qishloq saylov komissiyalari faoliyatini o'rganish uchun 5 ta siyosiy brigadalardan tashqari, 3 ta kasaba uyushma tashkilotlaridan rahbarlik brigadalari ham yuborilgan. Qo'qon shahrida 1928 yilda saylovoldi tayyorgarlik jarayonida saylovchilar bilan 115 marta yig'ilishlar o'tkazilgan bo'lib, uning 23 tasi uyushgan aholi o'rtasida, 92 tasi uyushmagan aholi o'rtasida o'tkazilgan. Shundan ayollar uchun tashkil etilgan yig'ilishlar 46 tani tashkil qilgan[2]. Uyushmagan aholi o'rtasida tashkillangan yig'ilishlar yopiq bino yo'qligi tufayli ochiq havoda o'tkazilgan. Mahalliy millat ayollarining yig'ilishlardagi ishtiroki 90 foizga yetgan. Shunga qaramasdan, umumiy saylovchilar soniga ko'ra, uyushmagan aholining 45 foizi, uyushgan aholining 35 foizi hisobot yig'ilishlarida ishtirok etgan. Buvayda tumanida o'tkazilgan kambag'allar saylovoldi yig'ilishlarida 4551 kishi ishtirok etgan, ulardan 197 tasi ayollar edi. Bundan tashqari, alohida ayollar uchun o'tkazilgan yig'ilishlarda 3051 nafar xotin-qizlar qatnashgan. Yig'ilishlarda 34884 nafar hudud aholisining 54 foizi ishtirok etgan[3].

Qo'qon shahrida 1928 yilda saylovoldi tayyorgarlik jarayonida saylovchilar bilan 115 marta yig'ilishlar o'tkazilgan bo'lib, uning 23 tasi uyushgan aholi o'rtasida, 92 tasi uyushmagan aholi o'rtasida o'tkazilgan. SHundan ayollar uchun tashkil etilgan yig'ilishlar 46 tani tashkil qilgan[4]. Uyushmagan aholi o'rtasida tashkillangan yig'ilishlar yopiq bino yo'qligi tufayli ochiq havoda o'tkazilgan. Mahalliy millat ayollarining yig'ilishlardagi ishtiroki 90 foizga yetgan. SHunga qaramasdan, umumiy saylovchilar soniga ko'ra uyushmagan aholining 45 foizi, uyushgan aholining 35 foizi hisobot yig'ilishlarida ishtirok etgan. Buvayda tumanida o'tkazilgan kambag'allar saylovoldi yig'ilishlarida 4551 kishi ishtirok etgan, ulardan 197 tasi ayollar edi. Bundan tashqari, alohida ayollar uchun o'tkazilgan yig'ilishlarda 3051 nafar xotin-qizlar qatnashgan. Yig'ilishlarda 34884 nafar hudud aholisining 54 foizi ishtirok etgan[5].

Qo'qon shahar Soveti saylovoldi kompaniyasining borishi to'g'risidagi O'zSSR Markaziy saylov komissiyasiga yuborilgan axborot xatida 1930–1931 yillardagi saylov kompaniyasiga tayyorgarlik 1930 yil oktyabr oyidan boshlanganligi qayd etilgan. Saylovga shaharda ommaviy-siyosiy jarayon sifatida qaralib, ushbu jarayonga paxta va ishlab chiqarish rejalarini bajarish, apparatni keraksiz hamda yaroqsiz kadrlardan “tozalash” orqali ishchi-dehqonlarni partiya faollari atrofida jipslashtirish bilan javob berilgan. SHu munosabat bilan 32 ta qishloq sovetida 95 ta, shaharlarda esa 64 ta hisobot yig'ilishlari o'tkazilgan[6].

Qishloq joylaridagi saylovoldi tashviqot yig'ilishlarida erkaklarning 56,4 foizi, ayollarning 40,1 foizi, shaharda 69,3 foiz erkaklar va 58 foiz ayollar ishtirok etgan. O'zbekiston SSR MIKning 1928 yil 20 oktyabrdagi 170-sonli qaroriga muvofiq, mahalliy millat ayollariga saylovoldi yig'ilishlari erkaklardan alohida o'tkazilishi, ammo okrug va rayon saylov komissiyalariga vaziyatdan kelib chiqib, saylovoldi yig'ilishlarini ayol va erkaklar bilan aralash holda o'tkazish huquqi berilgan[7].

Qo'qon shahrida o'tkazilishi rejalashtirilgan yig'ilishlarning ikkitasi qoldirilgan, biriga shahar sovetidan ma'ruzachi kelmaganligi, ikkinchisiga esa quruvchilar uyushmasida kvorum yig'ilimganligi sabab bo'lgan. Qishloqlarda ham 6 ta yig'ilish qoldirilgan bo'lib, barchasiga Markaziy saylov komissiyasidan ma'ruzachi kelmaganligi sabab bo'lgan. Saylovoldi targ'ibotlarini kuchaytirish uchun 8 ta tashviqot aravalari jalb qilinib, ular kinofilmlar va shiorlar yozilgan plakatlar bilan jihozlangan.

Saylovlar jarayonida tashkil etilgan targ'ibot-tushintiruv ishlari kutilganidek katta natijalarni bermagan bo'lsada, saylov jarayoni, uni o'tkazishdan maqsad, siyosiy xuquqlaridan maxrum qilishtirayoni, “haqsizlar” ro'yxatiga kimlar kiritilishi to'g'risida tushinchalarni shakillantirishda ahamiyat kasb etdi. Umuman, targ'ibotlar sovet xukumatining XX asr birinchi yarmidagi siyosatining ajralmas qismi bo'lgan. Targ'ibotlarga tayangan xolda xukumat sovet fuqorolarini siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etayotgandek tasavvur qoldirishga erishgan. Targ'ibotlar natijasida

fuqorolar doimo xushyor turishga va suqilib kirib olgan “yod unsur”larni aniqlash va ularga qarshi kurashishga chaqirilgan.

4.XULOSA:

Xulosa sifatida ta’kidlash lozimki, sovet davlatining saylov masalasidagi siyosati butun boshli millatni badnom etish jarayoni bilan bog’lanib ketgan edi. Respublika quyi boshqaruv organlari rahbarlari yuqoridan beriladigan topshiriqlarni ko’r-ko’rona bajaruvchi ijrochi shaxslarga aylanib qolgan edilar. Kommunistik mafkura asosida olib borilgan saylov siyosati «lenincha-stalincha» g’oyalarga asoslangan bo’lib, saylovlarni tashkil etish va o’tkazishda sinfiy yondashuvlarga o’ta ustuvor ahamiyat berilgan. Respublika rahbariyati Markazning boshqaruv tizimiga batamom bo’ysundirilgan va bunda O’zbekistonning mahalliy shart-sharoitlari va xususiyatlarini, mahalliy aholi manfaatlarini hisobga olish tamoman inkor etildi.

Iqtiboslar/Сноски/References:

1. O’zMA. R-86-jamg’arma, 1-ro’yxat, 5647-yig’ma jild, 11-varaq. UzMA. Fund R-86, list 1, collective volume 5647, sheet 11.
2. Farg’ona VDA. 324-jamg’arma, 2-ro’yxat, 15-yig’ma jild, 1-varaq. Fergana VDA. Fund 324, List 2, Volume 15, Sheet 1
3. Farg’ona VDA. 324-jamg’arma, 2-ro’yxat, 15-yig’ma jild, 12-varaq. Fergana VDA. Fund 324, list 2, volume 15, sheet 12.
4. Farg’ona VDA, 324-jamg’arma, 2-ro’yxat, 15-yig’majild, 1-varaq. Fergana VDA, fund 324, list 2, collection 15, sheet 1.
5. Farg’ona VDA, 324-jamg’arma, 2-ro’yxat, 15-yig’majild, 12-varaq. Fergana VDA, fund 324, list 2, collection 15, page 12.
6. O’zMA. R-86-jamg’arma, 1-ro’yxat, 6435-yig’ma jild, 245-varaq. OZMA. Fund R-86, list 1, volume 6435, sheet 245.
7. O’zR PAA FVB. 186-jamg’arma, 48-ro’yxat, 100-yig’ma jild, 98-varaq orqasi. UzR PAA FVB. Collection 186, list 48, collection volume 100, back of page 98.
8. Алимова Д.А., Голованов А.А. Ўзбекистон мустабид совет тузуми даврида: сиёсий ва мафкуравий тазйик оқибатлари. – Тошкент: Ўзбекистон, 2000. – 108 б. Alimova D.A., Golovanov A.A. Uzbekistan during the authoritarian Soviet system: the consequences of political and ideological oppression. - Tashkent: Uzbekistan, 2000. - 108 p.
9. Салмонов А.М. Ўзбекистонда мусулмон диний муассаса ва ташкилотлар фаолияти тарихи (1917-1950 йиллар) / Тарих фан.ном. диссертацияси. – Тошкент: 2008. – 158 б. Salmonov A.M. History of activity of Muslim religious institutions and organizations in Uzbekistan (1917-1950 years) / Tarikh fan.nom. dissertation. - Tashkent: 2008. - 158 p.
10. Ишанходжаева З.Р. Репрессивная политика советской власти и её воздействие на культурную жизнь Узбекистана (1925-1950). /Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора исторических наук. – Ташкент: 2012. – 52 с. Ishankhodzhaeva Z.R. The repressive policy of the Soviet state and the cultural life of Uzbekistan (1925-1950). /Avtorefrat dissertatsii na soiskanie uchenoy stepi doktor istoricheskikh nauk. - Tashkent: 2012. - 52 p.

ЎТМИШГА НАЗАР

2 МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР 2

LOOK TO THE PAST
SPECIAL ISSUE 2

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000